

OSMANLI DEVLETİ NÂFI'A NEZÂRETİ'NİN İLK NİZÂMNÂMESİ

N. YÜCEL MUTLU*

Bilindiği üzere Osmanlı Devleti'nin idârî teşkilâtında Tanzimat'tan önce ve radikal mahiyette yapılan değişiklikler, 2.Mahmud devrine rastlamaktadır. Klâsik dönemde devletin idâre teşkilâtının merkezi durumunda bulunan Divân-ı Humâyûn, 1826'da Yeniçeri Ocağı'nın kanlı bir şekilde ortadan kaldırılmasından sonra, yeniden şekillendirilmiştir. 2.Mahmud ilk olarak, Divân-ı Humâyûn teşkilâtında bulunan ve Sadrâzam'a bağlı olan birimleri, yönetimde uzmanlığın gelişmesine ve yerleşmesine yönelik olacak şekilde ve fakat Sadrâzam'ın başkanlığında toplanacak olan Heyet-i Vükelâ'ya dâhil olma şartını değiştirmeksizin, 'Nezâret'ler (Bakanlıklar) hâline getirmiştir.

Bunun ilk adımı olarak 12-13 Mart 1836'da, aynı Hatt-ı Humâyûn içinde olmak üzere Divân-ı Humâyûn'daki 'Sadâret Kethüdâlığı', 'Umûr-ı Mülkiye Nezâreti'ne (sonraki ismi ile Umûr-ı Dâhiliye Nezâreti'ne)¹, 'Reisü'l-küttâb'lık ise, 'Umûr-ı Hâriciye Nezâreti'ne² dönüştürülmüştür. Daha sonra 28 Şubat 1838'de, devletin mâli işlerine bakan 'Bâb-ı Defteri' de 'Umûr-ı Mâliye Nezâreti' olmuştur.³

1856'ya kadar olan dönemde, Heyet-i Vükelâ'ya dâhil olacak şekilde ve "imâr-ı mülke bakılmak ve, zirâat ve ticâret ve zanâat hakkında mevadd-ı nâfi'a'nın icrâsına mercî olmak üzere", 24 Mayıs 1839'da Ticâret Nezâreti'nin⁴, bu Nezâretten zirâat işlerinin ayrılması ile 16 Ocak 1846'da Zirâat Nezâreti'nin⁵ ve nihâyet 8 Ekim 1848'de de Nâfi'a Nezâreti'nin⁶ kurulduğunu görmekteyiz.

Diğer taraftan Osmanlı'da idâre ve kazâ işlerinin yüksek istişâre ve karar meclisi olan Divân-ı Humâyûn, yapısı i'tibâriyle yetersiz kaldığı için zamânla önemini kaybetmiş olup, 1700'lü yılların sonlarında 3.Selim, devlet işleri için 'Meclis-i Meşveret' ve 'Meclis-i Şûrâ' isim-

* İnş.Y. Müh.,Ankara/TÜRKİYE, mpmutlu05@hotmail.com

¹ Dr. Ali Akyıldız, *Tanzimat Dönemi Osmanlı Merkez Teşkilâtında Reform (1836-1856)* (Kısaltılmış olarak, TDOMTR), Eren Yayıncılık, İstanbul, 1993, Sh.67-68 / Dip not 1, Sh.68 / Dip not 5, Ord. Prof. Enver Ziya Karal, *Osmanlı Târîhi VI.Cilt*, (Kısaltılmış olarak, OT), TTK Yayını, Ankara, 1988, Sh.123.

² TDOMTR, Sh.68 / Dip not 1, OT, Sh.124

³ TDOMTR, Sh.93 / Dip not 1, Sh.97, OT, Sh.124

⁴ TDOMTR, Sh.128-129

⁵ TDOMTR, Sh.139 / Dip not 4

⁶ TDOMTR, Sh.141 / Dip not 4, OT, Sh.125.

leri ile iki Meclis kurup bunları çalıştırmış idi.⁷ 2. Mahmud zamânında ise, idâre işlerini daha da yaygınlaştırıp uzmanlaştırmak gayesi ile, 1838'den itibaren muhtelif konularda yeni danışma ve karar meclisleri kurulmuştur. Bunlardan birisi de, Haziran 1838'de Hâriciye Nâzırlığına bağlı olarak kurulan 'Meclis-i Zirâat ve Sanâyi'dir.⁸ Bu Meclisin ismi, ele aldığı konuların tamamını ifâde etmediği gerekçesi ile 3 Eylül 1838'de 'Meclis-i Umûr-ı Nâfi'a' olarak değiştirilmiştir.⁹ 13 Aralık 1841'de kaldırılan¹⁰ bu Meclis, Şubat 1843'de, Meclis-i Zirâat adı ile yeniden kurulmuş olup, sıra ile Mâliye, Ticâret, Zirâat ve tekrar Ticâret Nezâretleri'ne bağlanmıştır.

Tanzimattan önceki dönemlerde ülkenin i'mâr faaliyetleri, genellikle merkezî olmayan bir sistemle idâre edilirdi. Eyâlet ve sancaklar, yol, köprü v.b. altyapıları kendileri yapar ve onarırlar idi. Bu işlerin merkezî bir konum alması ve plânlanması ise, Tanzimat sonrasında olmuştur. Bunun için 1845'de, Meclis-i Vâlâ'ya bağlı bir 'Nâfi'a Hazînesi' teşkil edilmiştir.¹¹ Bu sûretle altyapı çalışmaları için, ilk defa merkezî bir fon oluşturulmuş oldu.

8 Ekim 1848 (9-10 Zilka'de 1264)'de de, bir İrâde ile ve Heyet-i Vükelâ'ya dâhil olarak kurulan Nâfi'a Nezâreti'ne İsmâil Paşa atandı.¹² Yeni Nâzır Sultan Abdülmecîd'in huzurunda yapılan bir törenle görevine başladı. Kuruluşdan hemen sonra, Pâdişâh'ın irâdesinde yer alan konuları da ihtivâ etmek üzere, bu yeni Nezâret'in görevleri ile ilgili bir nizâmnâme çalışmasına başlandı.¹³

Pâdişâh, Nâfi'a Nezâreti'nin ilgileneceği konuların neler olması gerektiğini belirleyen Nizâmnâme'nin Meclis-i Vâlâ'da kaleme alınmasını irâde eylemiş olduğu için, Meclis-i Vâlâ Dâiresi'nden bâzı kişiler ile Nâfi'a Nâzırı İsmâil Paşa'dan meydana gelen komisyonda, Nizâmnâme ve Tâlimat şeklinde hazırlanan lâyiha, yeni Nâzır'ın da katılımıyla bu Meclis'te görüşülmüştür. Müzâkereler sonunda bu Nizâmnâme'nin, nâfi'a işlerinin 'Allah'ın izni ile' ilerlemesini sağlayacak şekilde hazırlanmış olduğu ve bu lâyihada yazılı konuların, Nâfi'a Nezâreti'nin görevleri olarak belirlendiği kaydedilerek, 13 Şubat 1849 (19 Rebiü'l-evvel 1265) târihli bir mazbata ile, Pâdişâh'ın irâdesine arz olunmak üzere Sadâret Makamı'na sunulmuştur.

Sadâret Makamı da, Nâfi'a Nezâreti'nin görevlerini belirten bu Nizâmnâme'yi, nâfi'a işlerinin bir kat daha ilerlemesini sağlayacak şekilde ve etraflıca düşünülerek, güzel kaleme alınmış olduğunu beyân edip, İrâde-i seniyye'yi istihsâl için, mazbata ile birlikte 8 Mart 1849 (12 Rebiü'l-âhır 1265)'de Pâdişâh'a arz etmiştir.¹⁴

⁷ OT, Sh.116, TDOMTR, Sh. 177 ve sonrası

⁸ TDOMTR, Sh.258

⁹ TDOMTR, Sh.259 / Dip not 5

¹⁰ TDOMTR, Sh.261-262 / Dipnot 1

¹¹ TDOMTR, Sh.140

¹² TDOMTR, Sh.141 / Dipnot 4

¹³ TDOMTR, Sh.141-143

¹⁴ TDOMTR, Sh.143

Pâdişâh, gönderilen belgeleri incelediğini beyân ve Sadâret'in görüşlerine aynen iştirâk ederek, Nezâret'in bu nizâmnâme'yi uygulamasını irâde ile, Divân-ı Humâyûn Kalemî'ne kaydını için, 9 Mart 1849 (13 Rebiü'l-âhır 1265)'de Sadâret'e göndermiştir.

Bundan sonra yapılacak olan işlem, Sadâret'in arzında da yazılı olduğu üzere, İrâde-i seniyye ile kanûni hüviyet kazanan bu Nizâmnâme'nin uygulanması için, Nâfi'a Nezâreti'ne ve bilgi alarak gereğine göre hareket edilmek üzere, Mâliye Bakanlığı başta olmak üzere diğer ilgililere gönderilmesidir.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde, İrâde / Meclis-i Vâlâ Nu.3770'de bulunmakta olan¹⁵ ve, onbir ayrı fıkradan meydana gelen bu Nizâmnâme ile, bir sunuş mazbatası, bir arz tezkiresi ve bir İrâde-i seniyye'den ibâret olan tamamlayıcı belgelerin fotokopileri ve yeni alfabe ile metinleri bu makalenin ekinde verilmiştir. Bu Nizâmnâme, yeni kurulan Nâfi'a Nezâreti'nin İlk Görev ve Teşkilât Kanunu mahiyetinde olduğu için bir özetini de orijinal metinden önce vermek istedik.

Burada bir hususu özellikle açıklamak gerekir. O târihlerde 'nâfi'a' kelimesi, bindokuz-yüzlü yıllarda kullanıldığı gibi, sâdece 'bayındırlık altyapısı' karşılığı olmayıp, 'zirâat, ticâret, mâdencilik, orman, (hâtâtâ) maârif' gibi, halkın genel yaşama seviyesini yükseltecek konuları da ihtivâ edecek şekilde çok geniş bir muhtevâyı târif için kullanılmakta idi. Bu bakımdan nizâmnâmede yer alan ve bugün diğer Bakanlıkların görev alanında bulunan hizmet konularının, başlangıçta Nâfi'a Nezâreti'nin görevleri arasında olması tabii karşılanmalıdır.

Nizâmnâme'nin yürürlüğe girmesinden altı gün sonra, 15 Mart 1849 (19 Rebiü'l-âhır 1265) de Ticâret Nâzırı Süleyman Paşa Derya Kapûdanlığı'na atanınca aynı gün, yine Pâdişâh'ın irâdesi ile Nâfi'a Nezâreti kaldırılarak Ticâret Nezâreti'ne katıldı ve İsmâil Paşa, Ticâret Nâzırı oldu.¹⁶ İsmâil Paşa bu yeni görevinde, nâfi'a işlerinin de nâzırı olarak Nizâmnâme'nin uygulanmasına gayret etmiştir. Nâfi'a Nezâreti daha sonraki yıllarda, (12 Haziran 1863-17 Haziran 1863) ve (18 Haziran 1866-22 Haziran 1866) târihleri arasında kurulup kapanmış¹⁷ ve Şubat 1868'de tekrar açılmış, bir ara Ticâret Nezâreti ile birleştirilmiş, sonra tekrar bağımsız bir nezâret olmuş ve Cumhuriyet dönemine bu şekilde girmiştir.

Nezâretin, teşkilât ve görevi konusundaki İkinci Nizâmnâme ise, bu târihten sonrasına ait olup 2 Şubat 1870 (Gurre-i zilka'de 1286) târihlidir.¹⁸

Makalemize konu olan Nizâmnâme Düstûr'larda yer almadığı gibi, orijinal hâliyle veyâ yeni alfabe kullanılarak bütünüyle, herhangi bir kitapta da yayınlanmış değildir. Müellifi oldu-

¹⁵ TDOMTR, Sh.143 / Dipnot 1

¹⁶ TDOMTR, Sh.143 / Dip not 4, Sh.263 / Dip not 2

¹⁷ İbnü'l-Emîn Mahmud Kemal İnal, *Son Sadrazamlar*, MEB Yayını, İst,1940, Sh. 607.

¹⁸ *Düstûr*, 1.Terîp, 4.Cilt, Sh.480

ğum ve, Mayıs 2005’de Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından yayınlanmış olan “Bayındırlık Bakanlığı Târîhi - 8 Ekim 1848 / 31 Aralık 2004” adlı kitabımda ise, bu Nizâmnâme’nin sâdece kısa bir özetine yer verilmiş ve fakat bütünü yayınlanmamıştır. Dolayısıyla söz konusu Nizâmnâme, orijinal hâli ile, ilk defa bu makale ile gün ışığına çıkmaktadır.

Nizâmnâme metninin özeti

- Zirâat, çiftçilik, sanâyi ve zanâat konularının ilgi görmesi gerekli olup, bu Nezâretin işleri en önce, ülkede tarım, çiftçilik ve sanâyi ile uğraşanların rağbet görmesi ve bu nâfi’â konularının kolaylaştırılması ile, malların ve ürünlerin arttırılması çârelerinin araştırılmasıdır.

- Bu işlerin uygun yollarla yerine getirilmesi, zamâna bağlı olduğu için, Devletin hazinesine başvurularak sırasına konulup, mümkün olmayacak işlerle uğraşmadan, yapımı kolay olanlarına öncelik vermek ve bunu gerçekleştirecek yollara başvurmak, Nâfi’â Nezâreti’nin izleyeceği akılcı davranışın gereği olmalıdır.

- Nâfi’â Hazînesi, kamunun yararına olacak hususlar için ve İrâde-i seniyye ile kurulmuş olmakla, Nezâretin görevlerinin yerine getirilmesi, bu Hazîne’nin kapasitesine de bağlı olduğundan, Nâfi’â Nezâreti bu gibi durumlarda, Nâfi’â Hazînesi’nin o andaki uygunluğuna göre keyfiyeti Bâb-ı Âli’ye sunarak konunun Meclis-i Vâlâ’da görüşülmesini sağlamalı, diğer taraftan, şimdiye kadar nâfi’â işlerinin görülmesinde geçerli olan evrak ve belgeler de Nâfi’â Nezâreti’ne aktarılmalıdır.

- Nâfi’â konularının büyük işler olması i’tibârıyla, bu konularla ilgili görüşmeleri ve istişâreleri yapacak şekilde bir Meclis’in, bu Nezâretin bünyesinde bulunması gerekmektedir. Nezâretin kurulması için buyurulan İrâde-i seniyyede de belirtilmiş olduğu için, Meclis-i Zirâat, bütünüyle birlikte Nâfi’â Nezâreti’nin emrine verilmeli ve ismi de Nezârete nisbetle Meclis-i Nâfi’â olarak değiştirilmelidir.

- Zirâat ve çiftçilik konularında ülkenin belirli yerlerinde görevli olan Zirâat Müdürlerine görev verilerek, buldukları yerlerdeki arâzilerin niteliği ve halkın yetenekleri araştırılmalı, buna göre ürün artışı için ahâli teşvik edilmeli, hâtta çiftçilik ve sanâyiye dâir eğitim verilmeli, ülkenin muhtelif yörelerine göre zirâat, çiftçilik, sanâyi ve zanâat konuları Meclis’lerde görüşülüp, gerektiğinde Bâb-ı Âli’den izin ve yetki, Pâdişâh’tan da İrâde alınmalıdır.

- Nâfi’â Nezâreti, İstanbul’da ve ülkenin diğer yörelerinde üretilmekte olan kumaş ve dokumaların, kaliteli ve ehven fiyatla elde edilmeleri için gereğini yapmalıdır. Bu durumda halkın yerli malını tercih edeceği tabiidir.

- En önemli konulardan birisi de, binalardır. Yakın bir geçmişte, Ebniye (*Binalar*) Nizâmnâmesi hazırlanmış ve uygulamaya konulmuş idi. Binalar nâfi’â konusu olduğu için, bu nizâmnâmenin yürütülmesi, bundan sonra Nâfi’â Nezâreti ve Nâfi’â Meclisi vasıtasıyla olmalıdır. Bundan önce, Devlete ait yapıların ilk keşifleri ile kesin hesapları arasında hayli

farklılık ortaya çıkmakta idi. Ayrıca, inşaat mevsimine de dikkat edilmediği için, bunlardan dolayı Hazîne kaybına sebep olunmakta idi. Bundan sonra Devlet yapıları, bu konulara dikkat edilerek, Nâfi'â Nezâreti'nin gözetiminde yürütülecektir. Bunun için de, mevcut olan Ebniye Müdürlüğü, Ebniye Muâvinliği'ne dönüştürülerek, Ebniye Meclisi dâhil olmak üzere bütün Ebniye teşkilâtı, Nezâret'in emri altında görev yapacaklardır. İstanbul veya taşrada, binalarla ilgili bir konu olduğu zaman, bunun için gönderilen yazı, Bâb-ı Âli'den Nâfi'â Nezâreti'ne havâle edilecek, önce Ebniye Meclisi'nde ve sonra Meclis-i Nâfi'â'da görüşülecek, Nezâret'in tezkiresiyle Bâb-ı Âli'ye sunulacak ve buyurulacak İrâde'ye göre de gereği yapılacaktır. Binaların yapım ve onarımı konusunda, malzeme seçimlerinde, kamu yararı ile birlikte Hazîne yararı da göz önüne alınacaktır. Binalar ile görevli kişilerin bilgisizliklerini gidermek ve bu sûretle ecnebî mi'mâr ve kalfalara başvuruyu azaltmak için, eğitim yolu tercih edilmeli ve bina yapımı eğitimine önem verilmelidir. Ülkenin muhtelif bölgelerindeki malzeme fiyatlarının belirlenerek, merkez incelemesinde tek bir fiyat uygulanması yerine, mahallî fiyatlar kullanılarak keşifler hazırlanmalıdır. Binaların inşaat mevsiminde yapılmasını sağlamak üzere, inşaaata başlamak için Nezâret'ten emir almadan işe kalkışılmamalıdır.

Taşra yollarındaki köprülerin tâmiri, Nâfi'â Hazînesi'ne ait olmakla birlikte, bunlar eğer vakıf malı iseler bunlar tarafından, değilse, hayır sâhipleri tarafından, bu mümkün olamıyorsa, bedeli oradaki halk tarafından karşılanmak üzere, taşradaki (Vilâyet ve liva) Meclisleri tarafından yaptırılmalı, bu da mümkün olamıyorsa, Nâfi'â Nezâreti'ne havâle edilerek Ebniye ve Nâfi'â Meclisleri'nde görüşülüp izin alındıktan sonra, Mâliye Nezâreti'nden de parası bulunarak gereği yapılmalıdır. Binalar ile ilgili olarak bundan başka ne gibi konular çıkarsa, Ebniye ve Nâfi'â Meclisleri'nde görüşülüp Bâb-ı Âli'den izin alınmalıdır.

- İrâde-i Seniyye, orman işlerinin de Nâfi'â Nezâreti'ne verilmesini buyurmuştur. Ormanlarımızın teknik esaslara uygun olarak işletilmeleri için gerekli olan hususlar, Nâfi'â Meclisi'nde görüşülüp gereği için, Meclis-i Vâlâ'dan izin alınmalıdır. Tersâne'nin, devlet yapılarının ve şahısların ihtiyacı olan kerestenin teminini sağlamak gerekli olduğu için, ülkenin ormanlarında istenildiği şekilde gelişigüzel kesim yapılmamalı ve sâhildeki uygun yerlerde de ormanlar tesis edilmelidir. Daha önce mevcut olan ve Tersâne tarafından yürütülen orman nizâmına ait evrak ve kayıtlar, Nâfi'â Nezâreti'ne aktarılmalıdır. Orman bölgelerinin tetkiki ile, bunların ne gibi bir düzenlemeye tâbi olmaları gerektiği hususları, Nâfi'â Meclisi'nde kararlaştırılıp Meclis-i Vâlâ'da görüşülmelidir.

- Dersâadet'te kaldırımlar (*taş döşeli sokaklar*) her sene Zabtiye Müşiri ve İhtisâb Nâzırı (*o günün Belediye Başkanı*) tarafından onarılmakta, bedelleri de Hazîne tarafından karşılanmakta ise de, kısa zamanda bozuldukları için yapılan masraflar boşa gitmektedir. Bunları, Avrupa'daki emsâlleri gibi yapmak için bir tecrübe geçirilmiş ise de, bu yeni tarzın mâliyeti yüksek olduğundan, bunun yerine su yolları ve lâğımaların yapılması tercih edilmiştir. Şimdi yapılan kaldırımlar, ufak tefek taşlar, kiremit parçaları ve biraz topraktan ibâret olup, bunlar gayet çirkin

ve uygunsuzdur. Daha önce bu husus Meclis-i Vâlâ'da görüşülmüş ve kaldırımların sağlam yapılması, bunun için de, maaşla çalıştırılacak güvenilir özel bir kaldırım me'mûru atanması ve bunun emrine aylıklı kaldırımıcılar verilmesi kararlaştırılmış idi. Bu işlerle de Nâfi'a Nezâreti görevlendirilmeli, bu konuda akla gelecek başka tedbirler olursa, Nâfi'a Meclisi'nde görüşülerek Nezâret'ten izin alınmalıdır.

- İstanbul'un civârında yeterli adette su bendleri ve su yolları var iken, yaz günlerinde ve belki her mevsimde sıkıntı çekilmekte olup, bu sıkıntı sâdece ibâdullah'a (*halka*) âit olmayıp, Allah göstermesin- çıkabilecek yangınların söndürülmesi, bu yüzden mümkün olmayabilir. Bu sıkıntının sebebi, bendlerin bir süreden beri temizlenmeyip çamurların çoğalması ve ilâve su kaynaklarına ait yolların bozulmuş olması dolayısıyla, su temininin sâdece bendlere inhisar etmiş olmasıdır. Su, hayat için gerekli olan maddelerin en önde geleni olmakla, bu işlerin çözümü için, su ile ilgili konularda Nâfi'a Nezâret'i görevlendirilmelidir. Her ne kadar, İstanbul'un su işleri ve tâmirleri, Evkaf-ı Hümâyûn Nezâret'i'ne ait ise de, konunun Nâfi'a Nezâreti tarafından çözümlenmesi, bu bağlîğa bir engel değildir. Eskiden, bendlerin temizlenmesi için bunların civârında bulunan kaza ve köylerin ahâlisi yükümlü kılınmış ise de, Tanzimat Fermânı ile bu yükümlülükler kaldırılmış ve ücret karşılığı yaptırılması gerekli görülmüş olduğundan, bendlerin temizlenmesi ve diğer kaynaklara ait su yollarının onarımı için gerekli işlerle Nâfi'a Nezâreti görevlendirilmiş olup, ondan izin alınarak bu işler yapılmalıdır. Bu durumda Su Nezâreti (*Müdürlüğü*) ile Meclisi de Nâfi'a Nezâreti bünyesinde olmalıdır.

- Nâfi'a konuları bunlardan ibâret olmayıp ortaya çıkabilecek her türlü nâfi'a işleri ve önemli hususlar Nâfi'a Meclisi'nde görüşülmeli ve gereği için Bâb-ı Âli'den izin alınmalıdır.

Nâfi'a Nezâretinin ilk Teşkilât Kanunu olan
Nizâmname'nin, yeni yazı ile orijinal metni

UMÛR-I NÂFİ'A NEZÂRET-İ BEHİYYESİ ME'MÛRİYETİNE DÂİR MECLİS-İ VÂLÂ'DA Bİ'L-MÛZÂKERE KALEME ALINAN MEVÂDDIR.

Beyâna hâcet olmadığı vechile her devlet ve milletde zirâat ve felâhat ve sanâyi' ve hîr-fet mâddeleri i'tinâyâ şâyân ve bu mazbatanın lâyıkiyla fi'ile götürülmesi mültezim idüğü nümâyân olarak şimdiye kadar zirâat maddesinde bâzı menâfi' müşâhede buyrulmakda ise de henüz matlûb vechile pek de yoluna giremediğinden bunların umûr-ı tesviye ve teshîliesiyle menâfi-i umûmiyesinin meydana çıkarılması ihrâcât ve idhâlât maddelerinin hüsn-i muvâzene ve ta'dîlini mücib olacağından sâye-i mekârim-vâye-i Cenâb-ı Pâdişâhî'de bu husûslara dâir mevâdd-ı mühimmenin kuvveden fi'ile ihrâcı için müteallik buyrulan emir ve İrâde-i seniyye vechile Nâfi'a Nezâreti mansıb-ı celîli vaz' ve icrâ olunmuş ve bu keyfiyet dahî müstelzim-i âli bulunan imâri-i mülk-i milletin bir kat dahî iktisâb-ı miknet-i saltanat niyet-i hâlisiesiyle olduğundan Nezâret-i müşârüniyehânın mesâlih-i lâzimesinin en evlâ Memâlik-i Şâhânedede

zürre' ve erbâb-ı hırfet ve sanâyiin tervîc-i kâr ve menfa'at ve teshîl-i umûr-ı nâfi'alarıyla her bir emti'a ve eşyânın teksîri çâresine bakılması hususudur.

Bu emr-i ehemmin matlûbe muvâfık suretler ile istirsâli zamâna mevkûf ve bâzı meta'lara tensik-i harc ve vâpur ve fabrikalar misillü esbâb-ı lâzime ihdâsı ile her bir metâ'm cinsine ve zürre'in dahî teshîl-i zirâatleri zımnında bâzı sanâyi'i vâkı'alarına ve işbu husûs dahî sermâye-i vâfireye menût olup Rabbimiz teâlâ ve tekaddes Hazretleri cihân durdukça ömr-i şevket-i Şâhâneyi efzûn buyursun sâye-i iksîr-vâye-i Hazret-i Mülkdârîde bu hususlarda himmet-i bülend-meziyyet-i cenâb-ı cihânbâni mebzûl idüğünden böyle maddelere dahî şudur diyecek bir şey yoğusa da her devletde bu makule şeyler def'aten olmayup refte refte olmak ve emvâl-i hazîne-i celîleye gönderilerek ve sırasına konularak müstehîl ile uğraşmayup sehîlül'icrâ olanları takdîm ve mümkinü'l-icrâ olanları ta'kîb birle yapı işinin ilerlemesi ve teşebbüs olunacak mevâddan birinin kuvvede kalmayup fi'ile gelmesi ve hâsıl olacak sûretler ile teşebbüs olunması Nezâret-i müşârünileyhânın şîrâkâr-ı âşinâsı ve fetânet-i kâmilesine ma'tûf bulunması

Nâfi'a Hazînesi menâfi-i âmmeyi müstelzim olacak mevâd için bâ-İrâde-i seniyye mukaddem tahsîs ve icrâ olunmuş ve nezâreti dahî Meclis-i Vâlâ'ya rabt kılınmış umûr-ı nâfi'anın ayrılması bâzı cihetler ile iâneye menût olduğu halde beher hâl Nâfi'a Hazînesi'nden olmak iktizâ eyleyeceğinden ve bu sûret dahî hazîne-i merkumenin tahammülüne menût bulunduğundan Nezâret-i müşârünileyhâ bu makule mevâdda iktidâr ve iâne misillü keyfiyet vuku'unda hazîne-i merkumenin hâl ve tahammülüne göre keyfiyeti bâmazbata ve takrîr Bâb-ı Âli'ye bi'l-i'fâde Meclis-i Vâlâ'da müzâkere kılınarak i'câbının icrâsına himmet olunması ve bir taraftan dahî Nezâret-i müşârünileyhâ tarafından mülk ve millet ve teba'aya nâfi' mevâdd-ı matlûbe husûlünü ve hazîne-i celîle vâridât ve usûlüne hiçbir vechile dokunulmaması suver-i hasenesiyle berâber teksîr-i vâridât-ı hazîneye maslahat-ı nâfi'ası Nezâret-i müşârünileyhânın vâbeste-i uhde-i hamiyetleri olması ve sâye-i mevkîfet-vâye-i cenâb-ı Pâdişâhi'de şimdiye kadar umûr-ı nâfi'aya dâir olan evrâk ve lâyhalar kalemlerinden bulundurulurak Nâfi'a Nâzırı tarafına verilmesi

Mevâdd-ı nâfi'a umûr-ı cesimiyeden ve icrâ-yı fi'iliyesine lâykıyla himmet ve gayret olunduğu kesb-i mübâhat eyleyeceği bedihiyâtıdır. Bu cihetle me'mûru bulunan Zâtin maiyyetinde müzâkere-i umûr-ı lâzime zımnında bir Meclis teşkili i'câb-ı maslahatdan olduğu halde Zirâat Meclisinin Nâfi'a Nezâreti maiyyetinde bulunması emr ve İrâde-i seniyyesi mahz-ı inâyet ve ayn-ı kerâmet olmak mülâbesesiyle Meclis-i mezkûrun iktizâsı vechile hey'etiyle Nezâret-i müşârünileyhâ maiyyetine tahviliyle Nezârete nisbetle Nâfi'a Meclisi ta'bir kılınması

Ve bir de zirâat ve felâhat mâddeleri Memâlik-i Mahrûse-i Şâhânenin mevâkı'i münâsibe-i mezkûre muhtelif olarak sâye-i şevket-vâye-i cenâb-ı Cihândârî'de mahâllerinde vücûhdan ve Meclis azâlarından Zirâat Müdürleri nâmına me'mûrları var ise de yalnız bunların me'mûriyetleriyle matlûb hâsıl olamayup Nâfi'a Nezâreti tarafından dâima her bir mahâl ve

mevâki'in keyfiyyet-i arziyye ve isti'dâd-ı seknesi bi't-tahkik Zirâat Müdürleriyle bi'l-muhâbere ka'biliyyet-i châliye göre teşvîk ve iğvâ olunarak umûr-ı zirâat ve mahsûlâtlarını teksîr ve bu sırada hîrfet ve sanâyi'e dâir şeyler öğretilerek maslahat-ı matlûbenin ilerlemesi esbâbını ikmâle himmet ve bu makule mevâdd-ı nâfi'a ve hayriye meclislerinde bi'l-müzâkere Bâb-ı Âli'den istizân birle müteallik buyrulacak emr ve İrâde-i seniyye vechile icrâlarına ihtimâm ve usûl-ü câriyesi üzere Meclis-i Nâfi'a'da tertîb olunacak cedvelleri kayd ile ânın üzerine her bir mahâllin zirâat ve felâhat ve sanâyi' ve hîrfet maddeleri hakkında ya'ni bu misillü şeylerin ilerleyüp cümlelerin iktisâb-ı menfa'at-ı sahiha eylemeleri tahtında lâzım gelen tedâbir i'câbât-ı mevki'iyeye göre icrâ buyrulması

İrâde-i beyân olunduğu üzere her bir devlet kendü mülk ve teba'asının i'mârını i'câb eden muâmelâtı ikmâle dahî mâ-hasal-i himmet ve miknet etmek şîâr-ı mülkdârîden olduğu bedihî olup Nezâret-i Nâfi'a dahî bu sûretle olan menâfi'i teba'a ve mülkü mültezim-i vesâili istihsâle i'tinâ eylemek i'câb-ı hâl ve me'mûriyetinden olduğundan Dersâdet ve memâlik-i Şâhânede i'mâl olunmakta olan kâffe-i akmişe ve sâirenin hem temiz ve hem de rahis behâ ile husûle gelmesi ve herkesin rağbet eylemesini i'câb eder sûretle olması ne makule vesâile mütevakıf ise izâfını bi't-teşvîk semt-i suhûleti dahî derdest ve irâde ederek bu hîrfet ve san'atın sâye-i teshilât-vâye-i Hazret-i Pâdişâhî'de arzû-yı matlûbe muvâfik sûretle ilerlemesini ikmâle himmet olunduğu halde teba'a-i memâlik-i Devlet-i Aliyye emtî'a ve eşyâsının revâcı ziyâde olacağından suver-i hakimâne ile şerâit-i teşvikiye bi'l-icrâ bu emr-i muktezânın dahî bi-havlihi Teâlâ istihsâline himmet ve i'tinâ olunması

Ta'rîfden müstağni olduğu üzere ebniye maddesi dahî i'tinâyâ şâyân mevâddan olarak inşâ'-i ebniye hakkında esbâb-ı i'mâriye ve muhâtara-i nâdiriyeden de sâye-i tahfiziye olmak üzere kârgir ebniyenin ahşâp binalara rüçhâniyyet-i müsellemesine mebni geçende ebniye zımında nizâm-ı mahsûsa kaleme alınarak bâ-İrâde-i seniyye mahâllerine kayd olunmuş ve ebniye mâddesi mevâdd-ı nâfi'adan ma'dûd olduğundan Nâfi'a Nezâreti'nin bu emr-i muktezâsı dahî nezâreti şâmil olacağı tabiat-ı maslahatdan bulunmuş olduğundan ebniye nizâmının bir sûret-i müşârünileyh ma'rifetiyle Nâfi'a Meclisi'ne kayd etdirilerek aleddevâm icrâsına Nezâret-i müşârünileyhâ ve Nâfi'a Meclisi tarafından i'tinâ olunması ve şimdîye kadar ta'mir ve müceddeden inşâ' olunmakta olan ebniye-i mîriye usûl-i mi'mâriyeye tevfikane evvel emirde keşf ve muâyene olunmakta ise de vâkı' olan keşfe lâyıkiyle bakılmadığından ekser ve belki mecmu' inşâ' olunan ebniyenin keşf-i sâni ta'biriyle olan keşfinde hayli tefâvüt görülmekte ve bir de mevsimiyle yapılmayarak ve hîn-i inşâsında me'mûrları tarafından eşyâ-yı lâzimesine dikkat olunmayarak hasâr-ı hazîne vuku' bulmakta idüğünden Nezâret-i müşârünileyhâ tarafından bu hususlara dahî kemâ hiye hakkuhâ dikkat ve erbâbıyla müzâkere ve vakt-i inşâ' ve mevsim-i binâyı gözeterek keşf ve metânentle berâber fâide-i hirbe sadedinde ise ol sûretin istihsâline himmet olunması ve bu sûrete nazaran ebniye mesâlihinin dahî Nâfi'a

Nezâreti tahtında bulunması lüzûmuna ve Ebniye Müdürü Efendi ve mi'mârları ve Ebniye Meclisi ve sâir ebniye me'murları temâmıyla Nâfi'a Nezâreti ma'yyetinde bulunması i'câb edeceğine binâen Ebniye Müdürlüğü'nün Ebniye Muâvinliği nâmına tahviliyle kâffe-i umûr-i ebniyede Nezâret-i müşârünileyhâya mürâcaat etmek üzere bundan böyle gerek Dersâadet ve gerek taşraların ebniyesi nizâmnâme-i matbu' mucibince icrâ olunup ebniyeye müte'allik mevâd iktizâsına göre Bâb-ı Âli'den Nâfi'a Nezâreti'ne bi'l-havale oradan Ebniye Meclisi'nde müzâkere etdirilerek sûret-i icrâiyeleri hakkında yapılacak mazbatalar Meclis-i Nâfi'a'da dahî görölüp tecvîz ve tedkik olunduktan sonra Nâfi'a Nezâreti tezkireleriyle Bâb-ı Âli'ye takdim olunup icrâ-yı iktizâları hakkında müteallik buyrulacak İrâde-i seniyye keyfiyeti Nâfi'a Nezâreti'ne beyân ve iş'âr buyrulması ve ebniye maddesinde menâfi-i umûmiye ile berâber menâfi-i hazîne-i celile dahî mültezem bulunarak bu husûsda nef'-i hazîne ne vechile olabiliyor ya'ni ta'mir ve inşâ olunacak binâların eşyâ-yı lâzimesi resimsiz ve hemen lâzım olduğu gibi değerinden ziyâde behâ ile alınarak bu bâbda tasarrufât-ı mümkünine değil belki teksîr-i masarrifât olmakda olduğu meşhûd ve ma'lûm olduğundan eşyâ-yı lâzime-i ebniyenin hem temiz ve sağ ve behâsının rahîs olması ne makule esbâb ve vesâil-i mümkünine ve teshîliyye menût ise ol sûretin bi'l-müzâkere icrâsına ve şu kadar ki bu maddede pek çok sûretler hâtra gelür ise de vakit ve hâl ve maslahâta evfak ve müstehil olmayarak icrâsı ve fi'ile gelecek suver-i hasenenin i'fâsı gözetilerek bu makule şeylerde dahî semt-i suhûlet her tarafıyla düşünülerek ve ehven behâ ile mahsûlât-ı ebniyenin ilerleyerek bi't-teksîr anlar ile yaptırılmasına derdest-i Şâhânedede bu kadar usûl-i mi'mârî bilür kalfa ve sâir ebniye takımı var iken bunların bâzı mevâdda olan cehilleri cihetiyle bizzarûre ecnebi mimâr ve kalfalara bâzı husûslarda mürâcaat i'câb etmekde olduğundan ve ebniye me'muru ve Meclisi Nezâret-i müşârünileyhâ tahtında bulunacağından bu husûslara dahî noksan ve muhtaç tahsil her ne ise onlar dahî hâsıl olarak Kasr-ı Humâyun-ı Mülûkâne'de ka'ide-i mi'mârî dahî lâyıkıyla tahsil kılınmasına himmet olunması ve sâye-i lütûf-vâye-i Hazret-i Pâdişâhî'de beher sene Dersâadet ve gerek taşralarda yapılmakta olan ebniye-i mîriye her ne kadar mensûpları olan zevât ve me'mûrânı ma'rifetleriyle inşâ olunması lâzım gelür ise de nezâreti Nâfi'a Nezâreti'ne muhavvel olup evvel emirde keşfi ve sûret-i inşâ'sına ve levâzımât-ı ebniyenin hâlis olup metânet ve resânet-i matlûbiyesine ve keşifden ziyâde masraf ile hasar vâkı' olmamasına dikkat ile tesviye-i makhûlesine velhâsıl gerek ibâdullâhın ve gerek cânib-i mîrinin ebniye maddesinde siyânet-i sahihasıyla levâzımât-ı ebniyenin her tarafda kesret üzere bulunup irsâlinde i'tidâl husûsunun istikmâline ve taşralarda yapılan ebniye-i mîriyenin keşfine lede'l-hâce Ebniye Meclisi'nden mi'mâr kalfaları ve mühendis gönderilerek eşyâ-yı lâzımının behâsı öğrenilmesi mümkünâtdan ise de Nezâret-i Nâfi'a tarafından dâima her bir mahâlde lüzûmu olup kullanılan eşyâ-yı ebniyenin fiât ve behâsının öğrenilmesine refte berâber her tarafın istihsâl-i ma'mûriyetine elzem olan himmet ve ikdâmın i'fâsına dahî sür'at kılınması ve gerek ebniye-i mîriye ve gerek ibâdullah hakkında zuhûr eden şeyler Bâb-ı Âli'den Nâfi'a Nezâreti'ne havâle olunup ve ebniye Dersâadet'de ise bizzât azîmetiyle keşfine ve taşralarda ise iktizâsına göre me'mûr gönderilüp müşâhedeyle tesvîyesine bakılıp Ebniye

Meclisi'nde söylesildikten sonra i'câbına göre Nâfi'a Meclisi'nde dahî müzâkere olunarak ol vechile mazbatasının tanzîmine istizân olunması ve bir de ebniyede asıl dikkat olunacak şey mevsiminde yapılması kazıyyesi olduğundan bu bâbda her bir ebniye-i mîriye hakkında istizân olunan şeyler evvel emirde Nâfi'a Nezâreti cânibine havâle olunarak vakit ve mevsimi oradan beyân olunmadıkça zinhâr ebniyeye başlanmasına ruhsat buyrulmaması ve taşralarda olan köprülerin caddede olanlarının ta'miri iktiza eylediği halde Nâfi'a Hazînesi'nden ru'yet olunup sâir mahâllerde olan köprüler vakfı olduğu halde vakfindan olmadığı sûrette ashâb-ı hayr taraflarından ve o dahî mümkün olmadığı takdirde masârifâtı ehâli tarafından tesviye olunmak üzere taşra Meclisleri nezâretiyle yapıdırılması ve bu dahî olmadığı halde derece-i lüzûmuna göre Nâfi'a Hazînesi'nden ta'miri mukarrer olduğundan bundan böyle taşralardan ta'miri niyâz olunan köprüler maddeleri evvel emirde Nâfi'a Nezâreti'ne havale olunarak Ebniye ve Nâfi'a Meclisleri'nde müzâkere ile sûret-i kararı bâmazbata ve tezkire istizân olunduktan sonra Mâliye Nezâret-i Celilesiyle dahî muhâbere olunarak iktizâsına bakılması ve rivâyet olduğuna göre ebniye keşfine me'mûr olanların bâzı usûl-i nizâmiyeye mugayir hareketleri vuku' bulmakda olduğundan bunların islâhât-ı lâzimesine dâir keyfiyât-ı mukteziyesi bi'l-mutâla'a beyân ve ifâde eylemesi ve ebniye nizâmından başka daha sâir suretle nef'-i âmmi mûcib olur şeyler Ebniye ve Nâfi'a Meclisleri'nde hâtura gelür ise bi'l-etrâf müzâkere olunarak Bâb-ı Âli'den istizân kılınması

Benzeri hâcet olmadığı üzere her devletde orman nizâmı umûr-ı cesîmeden olarak nizâm-ı mahsûsu var ise de i'tinâ ve dikkat olunduğundan nizâm-ı mahsûsuna bakılarak bu madde bir hüsn-i sûrete konulur ve lâyıkıyla bakılır ise ol nakliyyeye ezher-i cihet müstelzîm-i menfa'at olacağına ve bu orman maddesinin Nezâret-i Nâfi'a'ya verilmesi iktizâ-yı İrâde-i seniyye'den bulunduğuna binâen dermân-ı fennî üzerine te'li'fât-ı mevcûde ve nizâmına nazaran Memâlik-i Mahrûse ormanlarının dahî istihsâl-i hüsn-i zâbitası ne makule esbâba mütevakkıf ise Meclis-i Nâfi'a'da müzâkere olunarak ba'dehu Meclis-i Vâlâ'da dahî bi'l-mütâlaa iktizâsının icrâsı istizân olunarak gerek Tersâne-i Âmire ve gerek ebniye-i mîriye ve ibâdullah için lüzûmu olan kereste ile berâber hatab maddesinin sûret-i kat'ı ve naklinde teshilât-ı lâzimenin istihsâli ve şu kadarı Tersâne-i Âmire için bâzı cibâl-ı ma'lûmeden beher sene kat'ı ve tenzîl olunan kereste ve sâirenin Tersânece nizâm-ı mahsûsu olarak ânın tatarruk-ı halelden vikayesi ehem olup bu orman maddesinin dahî Nâfi'a Nezâreti'ne verilmesinden merâm Memâlik-i Mahrûse-i Şâhâne'de olan ormanlarda husûle gelen eşcârın lüzumlu lüzumsuz kat' olunmasının önü kesdirilmesi ve sâhilde münâsip olan yerlerde bi's-suhûle orman yetiştirilmesi kazıyyesine mebni olduğuna ve bu dahî Tersâne-i Âmire usûl-i câriyesine muvâfık görüldüğüne binâen bundan böyle emir ve İrâde-i seniyye-i Şâhâne buyrulduğu halde Tersânece olan nizâmât kemâkân mer'iyü'l-icrâ olmak üzere fakat ormanların nezâret-i umûmiyesi Nâfi'a Nezâreti'ne bi'l-ihâle mukaddem orman nizâmına dâir evrâk ve kuyûd her ne tarafda ve ne vechile ise Nezâret-i müşârünileyhâ tarafından bi'l-istihsâl nizâm-ı sâbıkına ve iktizâ-yı dikkat ü hâl ve maslahatına göre i'câbât-ı lâyık ve müessiresi ikmâl olunması ve orman bulunan mahâllerin keyfiyetleri

Nezâret-i Nâfi'a tarafından bi'l-etrâf anlaşılıp her birinin mevki'ine göre ne suretle nizâma rabtı lâzım gelür ise Meclis-i Nâfi'a'da kararlaştırılıp Meclis-i Vâlâ'da dahî bi'l-mütâlaa i'câbına nezâret-i müteferriası istizân kılınması

Sâye-i şevket-vâye-i cenâb-ı Pâdişâhî'de Dersâadet'de iktizâ eden mahâller kaldırımları beher sene Zabtiye Müşiri ve İhtisâb Nâzırı ma'rifetleriyle ta'mir ve tesviye olunarak masârifâtı haylıca akçeye varup Hazîne-i Mâliye'den tesviye ve i'tâ olunmakta ise de yapılan kaldırımlar az vakitte fenalaşarak olunan masârif beyhûde telef ve hebâ olmakda olduğundan ve şimdiki kadar işbu kaldırım maddesinde Avrupa kaldırımlarına mütemâsil yapılmak üzere bâzı tecrübeler tebeyyün etmiş ise de masârifinde ziyâdelik olduğundan başka su yolları ve lağımların haylûleti cihetiyle icrâsı müstehil görünerek terk olunup fakat şimdi yapılan kaldırımlar dahî ufak tefek taşlar ve kiremit parçalarıyla biraz toprakdan ibâret olarak bu dahî gâyet çirkin ve uygunsuz bir şey olacağından bundan akdem bu husûs Meclis-i Vâlâ'da bi'l-müzâkere şimdiki yapılan kaldırımların metânet vechile yapılması ve maaşlı mu'temed ve müntehab münâsib biri mahsûs kaldırım me'mûru ta'yin ve ma'iyetine dahî aylıklı kaldırımçılar verilerek me'mûr-u mumâileyh aleddevâm gezüp hemen bir mahâllin kaldırımından bir taş çeküp bozulmak sûretini tutduğu gibi derhâl ol mahâllin taşını yerine koyarak fenâ bulmamasına dikkat etmesi sûreti kararlaştırılarak me'mûrlarına bildirilmiş olmakla bu hususun dahî bu vechile Nezâret-i müşârün ileyhâ tarafından iktizâ-yı hüsn-i tesviyesi bi'l-mütâlaa ve't-tahkik icrâsına ibtidâr ve Meclis-i Nâfi'a'da müzâkere olunarak bu bâbda hâtıra gelen daha bâzı şeyler olduğu halde dahî bâmazbata beyân ve istizân kılınması

Sâye-i meâli-vâye-i cenâb-ı Cihândârî'de Dersâadet civârında bu kadar bendler ve su yolları mevcut iken eyyâm-ı sayfda ve belki her vakitte sûret-i sıkıntı çekilmekte olup bu maddede yalnız ibâdullâhın zarûretini müstelzim olmayarak Hudâ ne-kerde vuku'a gelen hariklerin sür'at-ı itfâsına muktedir olunamadığından envâ'-ı uygunsuzluğu mûcib olmakda ve buna sebep dahî bendlerin biraz müddetden berü lâyıkıyla tathîri mümkün olamayub çamurların ziyâdeleşmesi ve katma lağımlarının dahî bozulup bütün bütün İstanbul'un idâresi bendlere münhasır olmuş olarak sâye-i mekârîm-vâye-i Hazret-i Şehriyârî'de bendlerin tathîri ve katma lağımların ta'miri bir iki seneden berü tasavvur olunarak evvel ve âhir vuku' bulan keşiflerin de envâ'-ı ihtilâfi anlaşılımış ve su maddesi havâyic-i zarûriyenin en akdemi bulunmuş olduğundan bunun kazıyye-i çâresine bakılması iktizâ-i halden olmasıyla bu maddenin dahî Nezâret-i Nâfi'a'ya verilerek bu su maddesi Evkaf-ı Hümâyun Hazînesi'ne âid maslahatdan olup her halde ta'mir ve tesviyesi oradan olmak iktizâ eder ise de Nezâret-i Nâfi'adan idâresinde bu irtibâta halel gelmeyeceğinden ve mine'l-kadîm bendlerin tathîri maddesine civârda bulunan bâzı kazâ ve kura ehâlisinin me'mûriyetleri ve idâresi de Tanzimât-ı Hayriye münâsebetiyle anlar fesh olduğundan yalnız tathîr ve tesviye ve ta'mirden ücret-i münâsibe ile amelîye görülmeğe mütevakkıf olduğundan gerek bendlerin muhâfaza ve tathîri ve gerek katmaların fenâ bulmayarak hüsn-i icrâsı ve masârf-ı vâkı'amın ru'yeti emrinde teshilât-ı lâzime

ve takyidât-ı vâfiye ne makule tedâbire mütevakkıf ise bi'l-müzâkere ve bi't-tahkik Nezâret-i müşârünileyhâ tarafına bâmazbata beyân ve iktizâsı istizân olunması ve bu hâle nazaran Su Nezâreti'yle Meclisi'nin dahî Nâfi'a Nezâreti tahtında bulunması iktizâ edeceği

Bu misillü me'mûriyet-i cesîmede vuku' yâfte olacak hususât pek de mahdûd olmayarak i'câb-ı hâl ve maslahâta tatbik olunması lâzımeden olmasıyla bu bâbda zuhûra gelecek kâffe-i mevâdd-ı nâfi'a ve hususât-ı ehemmenin Meclis-i Nâfi'a'da müzâkeresiyle sırasıyla Bâb-ı Âli'den bâmazbata istizân kılınması

Bâlâda muharrer hususât şimdilik Nâfi'a Nezâret-i behiyyesinin esâs-ı me'mûriyetinden olmak üzere kaleme alınmasına ve icrâ-yı iktizâsı mücerred menût-ı emr ve İrâde-i seniyye bulunmuş olduğundan keyfiyetin Dîvân-ı Humâyun Kalemî'ne kaydıyla iktizâ eden mahâllere ilm u haberlerinin tanzîm ve i'tâsı lâzım geleceği.

Bu Nizâmnâme'nin Meclis-i Ahkâmı Adliye tarafından kabulüne dâir Mazbata

Rehîn-i ilm-i âli-yi vekâlet-penâhileri buyrulduğu üzere Nâfi'a Nâzırı atufetlû İsmâil Paşa Hazretlerinin umûr-ı me'mûresine ve müteferri'ât-ı lâzımesinin tahdîdine dâir iktizâ eden nizâmnâmenin Meclis-i Vâlâ'da kaleme alınması hususu iktizâ-yı İrâde-i seniyye-i Hazret-i Şehinşâhî'den olmasıyla Meclis-i Vâlâ Dâiresi'nde bâzı zevât-ı kirâm ve müşârünileyh hazerâtundan mürekkeb olmak üzere tertîb olunan komisyonda nizâmnâme ve ta'limât sûretinde kaleme alınan lâyiha Meclis-i Vâlâ'da kıraat olunarak ledelmuta'lâa mûnderic olan mevâd sâye-i me'âli-vâye-i cenâb-ı Cihândârî'de icrâ buyrulmakda olan mevâdd-ı nâfi'a ve umûr-ı hayriyenin biavnihi Teâlâ ilerlemesini mûcib olur hususât-ı mühimme ve muktezîyeden olduğundan manzûr-ı vâlâ-yı vekâlet-penâhileri buyrulmak için takdîm kılınmış olmağla hüküm ve ifâdesi nezd-i âli-yi âsifânelerinde dahî rehîn-i tasvîb buyrulduğu halde lâyiha-i mezkûrede muharrer olan mevâd Nâfi'a Nezâreti'nin esâs-ı me'mûriyeti addolunmak üzere Dîvân-ı Humâyun Kalemî'ne kayd ile icrâ-yı iktizâsına mübâderet olunmak için müşârünileyh hazretlerine ve iktizâ eden tarafların ma'lûmu olarak hususât-ı muharrerede Nezâret-i müşârünileyhâya mürâcaat olunmak üzere Nezâret-i Mâliye'ye ve lâzım gelen mahâllere ilm u haberlerinin istârına mübâderet kılınacağı muhat-ı ilm-i âlem-şumûl-i Sadâret-penâhileri buyruldukda her halde emr ü fermân Hazret-i men lehü'l-emrindir. Fi 19 Rebiü'l-evvel 65(1265)

(Mühür) Meclis-i Ahkâm-ı Adliye

Nizâmnâme'nin tasdiki konusunda Sadâret Makamı'nın arz Tezkiresi ve İrâde-i seniyye Atûfetlû Efendim Hazretleri;

Nâfi'a Nâzırı atûfetlû İsmail Paşa Hazretleri'nin umûr-ı me'mûresine dâir muktezâ-yı emr u fermân-ı isâbet unvân-ı Hazret-i Şehinşâhî üzre Meclis-i Vâlâ'da müşârünileyh hâzır olduğu halde bi'l-müzâkere kaleme alınan nizâmnâme ol bâbda terkîm olunan mazbata ile ma'an manzûr-ı âli-yi-cenâb-ı Pâdişâhî buyrulmak için arz ve takdîm kılınmış ve mevâdd-ı münderecesi umûr-ı nâfi'anın bir kat daha ilerlemesini müstelzim olmak üzere etrâflı mutalâa olunarak güzel kaleme alınmış olmağla medlûl ve ahkâmı muvâfik-ı emr ve İrâde-i Hazret-i Tâcdârî buyrulur ise mazbata-i merkumede beyân olunduğu vechile müşârünileyh hazretlerinin esâs-ı me'muriyeti olmak üzere Dîvân-ı Hümâyun Kalemî'ne kayd ile icrâ-yı iktizâzına ibtidâr olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîmine mübâderet kılındı Efendim. Fi 12 Rebiü'l-âhir 65 (1265)

Ma'rûz-ı çâkir-i kemîneleridir ki ;

Vâdi-i edâ-yı tefhîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhileriyle zikr olunan Nizâmnâme ve Mazbata manzûr-ı âli-yi cenâb-ı Mülûkâne buyrulmuş ve vâkı'a mevâdd-ı münderecesi umûr-ı nâfi'anın bir kat daha ilerlemesini müstelzim olmak üzere etrâflı mutalâa olunarak güzel kaleme alınmış olmasıyla mazbata-i merkumede beyân olunduğu vechile müşârünileyh hazretlerinin esâs-ı me'muriyeti olmak üzere Dîvân-ı Hümâyun Kalemî'ne dahî kayd ile icrâ-yı iktizâzına ibtidâr olunması şeref-efzâ-yı sudûr buyurulan İrâde-i seniyye-i Hazret-i Şâhâne iktizâ-yı celilinden bulunmuş ve mezkûr Nizâmnâme ve Mazbata yine savb-ı savab-nümâ-yı âsifânelerine ba's ve tisyâr kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân Hazret-i men lehü'l-emrindir. Fi 13 Rebiü'l-âhir 65(1265)''

ازو ایجاب لفظی اورده کدر حقیقت کز و صحت و نه سنک اعماره ایجاب ...
 لفظی بر بی لفظی ...
 در سادته و صحت لفظی و افعال و لفظی ایجاب ...
 ایجاب ایجاب صورت لفظی ...
 حقیقت و لفظی ایجاب ...
 هر حقیقت صورت لفظی ...

تلفظ سنک لفظی اورده ایجاب ...
 تلفظ لفظی اورده ...
 اولی و ایجاب ...
 ایجاب لفظی ...
 در سادته و صحت لفظی ...
 ایجاب ایجاب صورت لفظی ...
 حقیقت و لفظی ایجاب ...
 هر حقیقت صورت لفظی ...

رهبر علم عالم کتابنا هدی بریلین اوزر نافع ناطری عطفونو سماجین باشا خدیوونک اموریا مورونه و شرفهان لایر سنک تجریدیه وار افضا ابره نظام نامک کلس والوز
 قدرالمن جمعی اقصای ارضیه خدمت شاهی به اولی کلس والوز سنه بعضه دوله کرام و ساریه خدمتیه به مرکب اولیه اوزر تزیین افضا نه تویسونک نظام نامه و بیجا نه صورتی
 تهرانه لایر کلس والوز قرابه الله به لایر الطالع شریح الله مواد سازه معاویا به حساب جمانا بیر ابراجریله الله مواد نافع داموشیریه ناک بعدد نظام ایلرین تویسونک ایلر
 خصومات مکر و تقصیر و نه اولدیکه نه نظره والای کتابنا هدی بریلینه ایزونه تقدیم ناسرخ اولدیکم و ناهار سی نزد علما اصفهان لرین ذمی هجه تویسونک جرد لینی حاکم لایر تویسونک
 کور الله مواد نافع نظام نامک اسس نامورین عذر اوله اوزر دیوانه لایر نه کوز قیراید ایزک اقصا نه جادیه اوله ایجه نه ساریه خدمتیه و اقصا ابره نه لایرک معلوم الله خصم تویسونک
 نظاره ساریه به بعضه اوله اوزر نظاره مالیه و لایر کلا نه کله و علم و خبر لایرک اسطایه مبادره قله جنین و طعم عاشق اوله صلیتینا هدی بریلینه همدک ارونه هجه مکر اولدیکه

له
 (Handwritten signature or mark)

خطرقانو انتم عسقلاری امری مایه ستر دایر مصلحتای امر و زمانه و صایه خنواره خفته شتره و وزره و سبب و ابوره شایر عاشر اوله عاشر
 فاضله باطری عسقلرقانو اسما علی دینا عسقلربانک امری مایه ستر دایر مصلحتای امر و زمانه و صایه خنواره خفته شتره و وزره و سبب و ابوره شایر عاشر اوله عاشر
 باله نکره نکره فایده خفته شتره و وزره و سبب و ابوره شایر عاشر اوله عاشر
 برقا شایر و دروستی ستره و وزره و سبب و ابوره شایر عاشر اوله عاشر
 یایه اوله شایر و وزره و سبب و ابوره شایر عاشر اوله عاشر
 مایه فاضله باطری عسقلرقانو اسما علی دینا عسقلربانک امری مایه ستر دایر مصلحتای امر و زمانه و صایه خنواره خفته شتره و وزره و سبب و ابوره شایر عاشر اوله عاشر

۲
 عسقلربانک
 امری مایه ستر دایر مصلحتای امر و زمانه و صایه خنواره خفته شتره و وزره و سبب و ابوره شایر عاشر اوله عاشر
 فاضله باطری عسقلرقانو اسما علی دینا عسقلربانک امری مایه ستر دایر مصلحتای امر و زمانه و صایه خنواره خفته شتره و وزره و سبب و ابوره شایر عاشر اوله عاشر
 باله نکره نکره فایده خفته شتره و وزره و سبب و ابوره شایر عاشر اوله عاشر
 برقا شایر و دروستی ستره و وزره و سبب و ابوره شایر عاشر اوله عاشر
 یایه اوله شایر و وزره و سبب و ابوره شایر عاشر اوله عاشر
 مایه فاضله باطری عسقلرقانو اسما علی دینا عسقلربانک امری مایه ستر دایر مصلحتای امر و زمانه و صایه خنواره خفته شتره و وزره و سبب و ابوره شایر عاشر اوله عاشر

